

Megjelenik a Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 453dik sz. alatti Trattner - Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetésny fölvetetik a pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (linevezések és előléptetések; ügyelmeztetés a „Két garas” ügyében; országgyűlési közlemény: főrendi viták az átmenet és vegyesházassági válópörök ügyében; országos ülésben a büntető törv. könyv egyes cikkjeinek vitatása folytatatik; budapesti napló: a német színház hanyatlása, napi események, magyar j. tékszíni krónika; nemzeti színház 50 aranyos jutalmáól; népkönyvkiadó társaság; Temes-megye: országgyűlési pótlékutastások; sa. t.)

Szerbia (a megerősítő-berát már Belgrádban van)
Spanyolország (a saragossai főjunta elszlott; Madridban nyugtalanság uralkodik.)

Anglia (új szövetség; adatok a királyné utazásáról.)

Franciaország (Viktoria királyné nem fogja Paris meglátogatni.)

Értesítő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. kir. felsége Beóthy Lajost, volt heves-megyei főügyvédet a nm. m. k. hltótanácsához titoknokká méltóztatott legkegyel. kinevezni.

Ő cs. s. apost. kir. felsége a zengi magánytanodát, mely eddig barlabassevici Ossegovich Imre megyés püspök által ezeltől négy évvel a grammatialis osztályokig föllálltva az 5dik és hatodik osztályt nélkülözte, nemcsak ezen osztályokkal legkegyelmesebben megszorította, hanem egyszersmind a többi királyi tanodák sorába iktattatván, a tanítók fizetését az iskolai alapítványokból kiadni rendelte.

A nm. m. kir. udv. kanczellaria Kukovich Imre lemondása következtében Horvát György hités ügyvédet udv. agenssé méltóztatott kinevezni.

A körmezői pénzverő hivatalnál megürült második pénzverőbizottság Harnisch Józ. cs. kir. főpénzverő-hivatali gyakornokra ruháztatott.

A kir. főkamragrofsági ülnökség és alsó-magyarországi főhutaigazgatási hivatal Ertl János körmezői hutaigazgatóra ruháztatott

A kir. beszállítási állomásra Oraviczán, Kolozsváry Fer. bányászati gyakornok neveztetett ki.

„Két garas” cikket még többet fogunk hovahamarább közre bocsátani; mai s. tán néhány következő számunk is azonban, némely közbejött okok miatt nem szolgálhat azokkal.

Országgyűlési közlemény.

XXXIX. orsz. ülés a m. főRRnél sept.

6kán. A vallásbeli nehézségek mult orszgy. fentartott pontjainak 2kat. i. az átmenet, tüzetelt ki tanácskozástárgyul: mire nézve vissza kell ideznünk olvasóink emlékezetébe azon körülményt, hogy e kérdés mult országgy. a m. főRRnél is annyira érlelődött, miszerint a m. fRR. azon esetre, ha az 1790: 26 cz. 13. §a azon rendelkezésnek „ne transitis tomere fiant” megfelelő más mód találtatnék, a gyakorlatban levő 6 heti oktatás megszüntetésébe beleegyeztek. Ennek következtében a KK. és RR. indítványozták, hogy az átmenet ünnepélyesítése végett az átmenni kívánó szándékát az illető törvényhatóságnak kijelentvén, világi tagokból vegyes választmány küldessék ki, mely kiküldetése után 15 nap alatt a folyamodót meghallgatni ha kijelentett szándéka mellett marad, a szabad átmenetről szóló bizonyáglevelét részére azonnal kiadni, a végzetekről pedig a kiküldő törvényhatóságnak tudósítást tenni köteles leend; ezen tudósítás az 1790: 26. cz. 13. §ának rendelkezés képest szükséges tudomás vegett ő fels. felküldendő levén. E javaslatot a m. főRR mult orsz. gy. ugy akarták módosítani, hogy a választmány kiküldetése után 15 nap alatt a folyamodót kihallgatván, rendeljen 4 hetet, mely alatt szándékát komolyan megfontolhassa, ezen idő után pedig őt uolag kihallgatván, tegyen minden esetre tudósítást s ha az átmenni kívánó szándékában akkor is állhatatos: még az átmenet előtt ezen tudósítás ő fels. elébe engedelemadás végett folterjesztessék, ő fels. pedig 3 hónap alatt válaszoljon. Így állván mult orszgy. az átmenet kérdése a két tábla közt, a Rk közeledés tekintetéből most is megnyugodtak abban, hogy az átmenet bizonyos kül-

formaságokhoz költessék, azonban az átmenetnek felsőbb engedelemtől függésztését semmi esetre sem vélték elfogadhatónak s így jelen üzenetökben is elősorolt javaslatukhoz ragaszkodnak. Ezek előre bocsátása után láthatni, mikép ezuttal a m. főRR. az átmenetre nézve először felsőbb engedelem, az után az átmeneti szertartás körül kellett a kérdésnek forogni. Az üzenet-felolvasás után egy gr. tüstint ugy nyilatkozott, hogy miután a lelki meggyőződésről sem egyház, sem fejdelem nem rendelkezhetik, egyik vallásbul a másikba áttérést sem gátolhatja földi hatalom, ő ennél fogva a KK. törvényes javaslatát pártolja. A köv. gr. pedig előre bocsátván, mikép az átmenetnél mindig a szabad meggyőződésnek kellene a vezér szerepet vinni, de miután itt a tudatlanság könnyen visszaéléseket idézhet elő, mikből indifferetismus következne, kötelessége a törv. hozásnak a vallásosság fentartása végett oly módokrul gondoskodni, mellyek az átmenet körül, ha meg nem szüntethetnek is együl egyig minden visszaélést, legalább azokat nagy részben gátolják. Ünnepelesség kell hát az átmenetre, hogy annak nagyobb súly s jelentőség adassék s a meghatározandó ünnepelely oly szigoru keltekeül alakittassék az átmenetnek, hogy annak meg vagy nem tartása sohase mondathassék mindegynek. A Rk. mond szóló e részben is közeledtek már a ml. főRhez s a két tábla közt a különbség csak az, hogy a m. fRRek hosszab határidőt és kir. engedelmet kívántak mult orsz. gyűlésen az átmenetelre. Szóló azt hiszi, hogy a m. főRR. a KK. és RK. közeledési kétségét ezuttal méltányolni fogják, s miután nincs többé remény törvénymagyarítás útján kiegyenlíthetni a kérdést, ő mint alkotmányos polgár kívánna az átmenet iránt is rendelkezni: ő ugyanis akarja, hogy a fejdelem a lélekisméret bírójává ne tétessék, hanem mikint egyéb törvényeknek, ugy az átmenetnél törvény által megállapítandó ünnepeles szertartásnak szigoru végbehajtására felsőségi jogánál fogva felügyelne. E véggett köv. indítványt terjeszti a m. főRR. bölcs rendelkezése alá: a) ő fels. felügyelési hatóságára nézve. A fRR. mihelyt az átmenetel az alkotandó törv. értelmében történik, azt többé semmi hatalom akaratjától és a szerinti határozatától föltételezni nem akarják, ehez képest a végrehajtóknak az átmeneti esetekre felügyelését s határozati jogát nem a lelkiismeret és a belső meggyőződés feletti bíráskodásban és a szerint, a mint az valódinak, vagy kétségesnek fog tekintetni, megengedő vagy tagadó határozat hozatalában helyezik, hanem ennek gyakorlatát ugy kívánják szabályozni, hogy a felsőbb határozat csak azon kérdésen alapuljon: vajjon a törvényes rendeltel teljesítetté, vajjon a törvény szabta ünnepelelyesség megtartotté? Mely tekinteten kívül más okbul az átmenetel akadályozni nem lehetvén, a vallásosságuk, mint a közállomány főkéllékének érdekében mindazáltal szükségesnek tartják, hogy a végrehajtó hatalom felügyelési hatóságát a törvényes forma elmulasztásából eredhető hibák megelőzésére fordíthassa, nem pedig, hogy az a már elkövetett és orvosolhatlan hibáknak csak rosztalására szorittassék. b) Az átmenetel összekötött ünnepelelyességre nézve. A más vallásra átmenni kívánó szándékát, akár az illető törvényhatóság elnökének, akár a helybeli hatóságnak, mely a törvényhatóság elnökét azonnal tudósítani tartozik, bejelenteni köteles. Mire a törvényhatóság elnöke a kérdéses egyednek adigi lelkesztet annak átmeneti szándékáról kihallgatására felszólítja s egyszersmind ezen szándéka megfontolására határidőt szabván, mely ama kihallgatástól számítandó legalább 15 nappól, legfeljebb 4 héttől álljon. Az illető lelkeszt az átmenni kívánót két helybeli előljáró jelenlétében szándékáról megkérdi, annak megfontolására megint, az erre szabott határidőre figyelmezteti s ezen kihallgatásról két előljáró által aláírt bizonyítványt ad. A határidő eltelte után az átmenni akaró, a törv. hatóság elnöke s illető tisztvársa vagy ezek hátráltatása esetén az elnök által helyettesített két világi tanu előtt hasonló módon ujra kihallgatatik, és ha megáll szándéka mellett, a törvényhatóság elnöke, vagy ennek helyettesei az egész eljárásról készített hiteles jegyző-

könyvet, hozzacsatolván az első kihallgatásról szóló bizonyítványt, ő fels. vagy ő fels. által nevezendő kormányzóknak felterjesztik. Ő fels. egyedül csak az ünnepelelyesség formájának miképeni megtartására szorítván rendelkezését, ha ebben hiány nem létezik, az átmenetel helyben hagyó's csak ellenkező esetben hoz a formák teljesítésére utasító határozást, mely a tetleg történt felterjesztés napjától számítandó 6 hét alatt kiadandó. A felsőbb határozat leérkezte után és ha eza ki szabott 6 hét alatt le nem érkeznék e nélkül is a törv. hatóság elnöke tisztvársával v. helyettesei egy a szabad átmenetről szóló bizonyáglevelét részére azonnal kiadni, tagadó határozat esetében pedig a formában elkövetett hibának a fenebbi szabályok szerinti pótlását halasztás nélkül eszközölni tartoznak. — A választvány-üzenetben teendő felszólítás. Miután az átmenetel a r. kath. hit elveivel egészen ellenkezik, a mint ezt az 1791: 26. cz. is már kimondotta s ennél fogva a vallásosság fentartása érdekében oly rendelkezhetésnek, mely a vakmerő átmenetel némileg gátolja, fenállnia kell, a m. fRRk azokra nézve, kik a kath. hitből más vallásra át menni kívánnak, eddig kijelentett alapelveiktől el nem állhatnak ugyan, de valamint egy részről véleményök szerint a r. kath. hitnek ezen szent és eddig sérthetetlenül fentartott elveit más tekintetnek és így a más vallásuaknál divatozó gyakorlatnak alárendelni nem lehet, ugy más részről a viszonyosság elvénel fogva sem követelhetni azt, hogy a más vallásuak eddig korlátlanul gyakorlott átmeneti szabadsága, az okból csak, mert ez r. kath. hit elveivel ellenkezik, megszorittassék. Midőn tehát a m. főRR. a r. kat. hitsorsokra nézve is a lelkiismeret szabadságát a szükséges ünnepelelyesség fentartásán kívül semmi egyéb kényszerítéssel korlátozni nem akarják s a végrehajtó hatalomnak e részbeni felügyelését s csak a törvényrendelet teljesítése és a szükséges ünnepelelyesség fentartása feletti örködésben helyezik; ezen elvekhez alkalmazott javaslatokat a t. KK. és RR. figyelmébe azon bizodalmas felszólítással ajánlják, hogy ezt a két tábla közt kívánt megegyezés kedvéért is csupán a kath. hitűek átmenetere szorítva elfogadni sziveskedjenek. Ezen indítvány felolvasatása után egy főisp. helyettes báró azt nyilatkozta ki, mikép az átmeneti igen fontos kérdés mi módani megfejtése leend annak félreismérhetlen próbája, mennyire tudja s akarja a törvényhozás a lelkiismeret szabadságát méltányolni; mert legyen csak szabad az átmenet, követhesse csak mindenki saját meggyőződését; akkor elveszti a reversalis is rémalakját, önmagoktól megszűnnek mind azon vallásos sérelmek, mellyek mig az átmenet fel nem szabadittatik, csak palliativ orvoslast nyerhetnek, végkép kell tehát az átmenet iránt határozunk s nincs itt más kérdés mint az, ha vajjon magunk akarunk é tenni, vagy be szándékozunk várni az időt, midőn akaratunk ellenis eljövend a sz. igazság napja. Szabad volt az átmenet a bécsi és linczi békekötések szerint, szabadnak kell annak most is lenni, miután az 1790: 26. t. cz. az említett békekötések nyomán indulhatván, meg nem szorítható a lélekszabadságot, minthogy ezen cikkek is a békekötések megerősítése s az időközben történt visszaélések eltörlésére alkottatott. Igen! ő fels. ura mindenünknek, de bármint magyaráltassanak az 1790: 26 t. cz. 13 szak. ezen szavai, ne transitis tomere fiant, casus ad suam majestatem referendi venient’ azt a mit érzünk, hiszünk és gondolunk, ha még oly dicső fejdelem volna is, egyedi nézete alá nem rendelhetjük. Maga ő fels. semigényeli ezt, a honnan legközelebbi kegy. választásban még azt is megengedi, hogy a r. kath. fel minden további feljelentés nélkül egyedül saját meggyőződését követve protestans vallásban nevelhesse gyermekeit s így nemcsak saját magáról, hanem egész családjáról is rendelkezessék, ugy hogy, ha a Rk javaslatát fogadjuk is el, ő fels. magasztas kir. nyilatkozatát tekintve minden esetre vissza lépünk. De miután parlamentaris elv: saját véleményünk ki nem vihatása esetében a legközelebbikhez járulni; a legujabb főrendi indítvány azon elvében, miszerint átmenetnél felsőbb engedelemre saukség nincs osztova, a formálítások pontonkénti tárgyalásához szó-

lásjogomat fentartva, ezáltal csak azt jegyzem meg, mikép e' dolog annyival is inkább kitöri magának az utat, a' mi lehetlen hogy elkerülje a' m. főRk. ügyelmét, mert magok a' m. főRk. mondák már mult országgyűlésen az átmenetet gátló 6 héti oktatásra az anathemat, mely kimondás, higyük meg a' m. főRk. nagyobb erővel ragadja meg az emberek lelkét, mint a' hat heti oktatást szorgalmazó resolutio. Erre egy m. püspök emelven szót, mondá hogy az átmenet a' r. kath. hit elveivel ellenkezik, annál fogva e' részben sem törv. hozás, sem király engedelmét nem adhat. Magyarországon az alkotmányval egykorú a' r. kath. hit, 's magok a' törvények a' catholicismus szellemét magukon hordozzák, így Verböczy nyilván büntetnek nevezik az átmenetet. — A' KK. és RR. csupán formák közé akarták szorítani az átmenet kérdését, és a' törvényhatóságtól kívánnák függeszteni megítélését, ki milyen vallást kövessen, egyébiránt a' m. főRR. mult országgy. határozata sem tesz szólnak, mert az sem a' catholicismus szelleméből indul ki, inkább járul tehát szöve a' legújabb indítványhoz, azonban ebben is az engedelemadást csupán és szigoron a' formákra kívánja szorítani, midőn más felől a' KK. és RR. e' tárgyban adandó válaszüzenetében kéri kifejezetni, mikép a' r. catholicusok az átmenet iránti intézkedésben válláselveiket minden esetre fen kívánják tartani. Egy főisp. gr. a' polgári véren, ezen legdrágább áron kivívott békekötések által biztosított szabad vallásgyakorlat szentségét, azon esetre, ha a' törvényhozás tovább is engedni a' gyűlöletes 6 héti oktatással ostromoltatni — a' józan értelemben vett 's mindinkább idamuló 's izmosuló közvélemény ótamába ajánlván, csa. a' KK. és RR. javaslatától elűtetése következtében fogadandja el főlvére nézve az újabb indítványt. Egy másik gróf az indítványban említett papi kihallgatást nem egyébnek, mint a' 6 héti oktatás surrogatumnak, a' följelentést pedig azt átmenetelre nézve a' kormányzati tekervényes eljárás közé való bonyolításnak tartván, az indítványt el nem fogadhatónak véli. Egy főisp. 's gróf más országokra hivatkozva, hol tökéletesen szabad az átmenetel 's mégis jó lábán áll az erkölcsiség, nálunk is minél inkább egyszerűsíteni kívánná az átmenetel, mi pedig vélemény szerint úgy történhetik, ha az áttérni akaró megovatik minden papi befolyástól. Egyébiránt az újabb indítványt köriratra kívánná bocsátatni, hogy határozottabban szólhasson hozzá. A' köv. szöve a' lelküsméret szabadságát függetlennek akarja ugyan, de mivel a' törvényhozásnak tekintettel kell lennie a' néptömegnél a' vallásosság fentartására, szöve tehát kívánná a' r. catholicusra nézve a' gátot 's az ünnepegyességet, de nem mint a' Rk. javasolják, mert ha az átmenet kérdése megyei közgyűlésekre vitetnék, félő, hogy a' megyei gyűlések vallásos harcztórré változnak; ő tehát az újabb indítványt pártolja. Egy kath. főbb eszméjtek: a' kath. vallás nem igényli, hogy kik tanítást megvetve, gyalázatjára szolgáljanak, kebelében maradjanak, de a' status érdeke hozza magával, hogy az átmenetel fontos lépése vaktáttá ne történjék; nem az áttérés engedte meg tehát eddig is a' fejedelem, hanem a' vallásosság fentartása végett csak arra ügyelt, hogy kiki lelküsméretes meggyőződése, ne könnyelműséggé után indulva változtassa hitvallását, 's mikor őfels. ezt tette, csak törvényadta jogát gyakorolta, 's így ő nem ura, hanem apostoli védője a' vallásnak. Mi a' legközelebbi kir. választ illeti, az szöve szerint csak a' v. házasság szül. gyermekek nevelésénél követendő viszonyosság 's egyenlőség elvére vonatkozott. A' bécsi és linzi békekötések pedig nem szabad átmenetel, hanem csak vallásgyakorlatot biztosítottak, szabad átmenetel engedő törvények nincsenek, de tiltók elég számosan. A' 17. század közepén divatozott ama szerencsétlen elvből „cuius est regio eius est religio“ eredtek az erőszakos térítések 's azokra illenek a' Rk. által idézett törvények. A' 6 héti oktatást mint legszelvidebb eszközt választá a' kath. clerus a' vakmerő áttérés gátlásául (holott kir. resolutio nyomán keményebb eszközöz is nyulhatott volna) 's valóban az oktatás most is legezelt-szerűbb eszköz a' tévelygők felvilágosítására. Egyébiránt sem a' KK. és Rk. sem a' m. főRk. mult országgyűl. javaslatához nem járulhat hanem az újabb indítványt pártolja. Egy fiatal gr. így kezdé beszédét; az átmenetel lélekszabadságról, meggyőződésről van szó, 's a' t. clerus most mélyen hallgat a' lelki meggyőződéséről, pedig mikor a' fenálló törvényeket sérti, meggyőződésére örömost szokott hivatkozni, kívánnám ugymond, hogy a' t. clerus akkor is méltányolná a' meggyőződést, mikor azzal saját érdeke mellett nem harcolhat. Én tökéletes lelki szabadságot ohajtok, mi az átmenet iránt az újabb indítványval sem érthetik el, mert e' szerint befoly

abba az egyházi rend, melyről nem állhatni jót, hogy annak idejében nem fogja é azt mondani ismeretes ve-gyes házassági eljárása nyomán, mikép a' tanubizony-ság kiadása lelkiösméretével nem egyezik. Befolyának a' kormányszékek, melyeknek tekervényes bonyolodá-saikat jól tudhatja az indítványzó gr., ki maga is a' kan-czelláriánál hivataloskodott. Végre azért sem felelhet meg az indítvány a' czélnak, mert annak megítélése, hogy követheti é valaki meggyőződését vagy sem, a' fő-hatalom felügyelési jogától függeszteszik fel. Ez okoknál fogva az indítványban megnyugvást nem találhatván, a' Rk. javaslatát pártolja. Másik gróf azon kérdésre, miért ellenkezik az áttérés a' kath. egyház elveivel, a' szerinte philosophiai argumentumokban szűkölködő r. kath. egy-házat így feleltette, (nagy zaj, melynek csilapításául felszólalt országbíró önmélt. arra figyelmezteté a' hall-gatóságot, mikép rend ugyan lehetvén szabadság nélkül, de szabadság rend nélkül soha, ez országgy. tanácsko-zásra a' magában olly üdvös nyilvánosság és szabadság fáját ne ássa ki a' hallgatóság maga alól) folytatva az előbbi szónok beszédét: azért ellenkezik — ugymond — a' kath. egyház elveivel az áttérés, mert a' kath. egyház a' maga tanját legjobbnak tartja ugyan, kérdi szöve — ha valamely czélt csak bizonyos irányban vél valaki el-érhetőnek, vehetni é neki rosz néven, ha az ellen-irányról azt mondja, hogy azon járván, a' kitűzött czél-hoz nem juthatni. Ha nem gyűlöletes a' vakot utbaiga-zítani, ugyan mi gyűlöletes van abban, ha a' kath. egy-ház az áttérni akarót megtanítja a' maga igaz utára? 'sat. de kérhető valaki, miért teszi azt a' papság? azért ugymond szöve, mert a' kath. egyház olly dolgokról be-szél, melyek minden emberi fogalmon felül esnek p. o. lélekalhatatlanság, örökkévalóság 'sat. Miután tehát a' törvényhozásnak a' néptömeg meggyőződését szemé e-lőt kell tartania, szöve a' főrendi indítványt pártolja. Egy főispán: miután a' lélekszabadság a' természet-szent törvényén alapul, 's azt emberi hatalom jogsze-rűen nem korlátozhatja, miként, a' felbőszült zavarok és üldözések gyászos emlékü korszakát kivéve, nálunk sem korlátozta, sőt az okozott zavarok lecsilapítását is a' lelkiszabadságnak a' bécsi és linzi békekötésekben történt biztosítása eszközölte: most sincs egyéb tenni-valónk, mint a' meggyőződés szabadságát határozottan kimondani, különben, bármint akarunk a' dolgon mó-dosítani, hozandó törvényünkkel épen az történik, mi történt az 1790: 26. al, melybe eldődeink csupán kö-zeledeles tekintetéből egyeztek bele 's a' közeledésnek mi hasznát vették? azt hogy még mi is lakolunk érte, 's azt, hogy azon jogunk hozatik kétségbe, mit a' termé-szet adott. a' békekötések biztosítottak és a' szabad-ság gyakorlat megszentelt. Mihez képest én a' Rk. ide vo-natkozó javaslatát is visszalépésnek tartom de kényte-lenségéből: ahoz mégis inkább járulok 's az újabb indít-ványnak csak azon elvén esztozom, miszerint az át-menet a' felső hatalomtól függetlenítettik. Ekkor egy nagy tek. gróf emelt szót 's előrebocsátván, mikép ő el-vileg a' Rk. tökéletesen egyetért, mert miként ő nem érez hivatást valakinek meggyőződését erőtetni, ugy ő is vallásbeli dologban két kézzel ragaszkodik hitéhez, annál fogva lelke mélyéből kívánná olly hazát, melyben mindenki meggyőződését követhetné; ámde törvényho-zónak a' kivihetést is mindig szemé előtt kell tartani 's használni az eszközöket, melyek ha egyszerre czélhoz nem teremtenek is bennünket, de vissza legalább nem löknek, sőt a' nélkül, hogy a' tovább haladhatás sodrából kiűttenénk, egy lépéssel a' czélhoz csakugyan köze-lítnek 's így a' végczélhoz juthatásjogát nem esorbítják. Mi a' vérről írott szerződéseket illeti, azoknál sokkal magasabban állóknak gondolja a' szabad egyezkedések útján keletkezettek. Egyébiránt miután mint magyarok és törvényhozók tanácskozunk itt, ohajtanám, hogy a' puskaport egymás ellen ne lödözzük, mert rend szabad-ság nélkül lehet, de szabadság rend nélkül soha, miként az előbb országbíró ö nm. megjegyzé. Jöjjen bárkitől az indítvány, ha czélhoz közelit, én elfogadom, 's most is köszönetet mondok az indítványzó grófnak, hogy ben-nünket legalább egy lépéssel a' czélhoz közelíteni ugy igyekezett, miszerint az elvek esorbát ne szenvedjenek. És épen az elvekért sajnálom én a' vallásbeli viszonyos-ság 's egyenlőség magasatos eszméjének csiráját magá-ban foglalt minapi k. kir. válasznak el nem fogadtatását is; de hiában! mi folyvást ingerült állapotban vagyunk, vagy a' nagyravágás 's hivatalos mámor vagy a' nép-szerűség visketego miatt nem látjuk a' hazát. Mondhat-lan nagy baj nálunk az akadémikusok természet „die Eitelkeit der Schwierigkeiten-macherei!“ — Mostis sok azért ellenzi az indítványt, mert pap és tán consilium fordul benne elő, ugyan az istenért, ne ássuk magunk

alá a' szabadság fáját, mert ha mi itt a' főrendi táblánál kimondjuk azt, hogy nekünk sem pap sem consilium nem kell, nem találkozhatik é ismét ollyan kinek sem vármegye sem alkotvány nem kell. Felelnék tán az illető szöve, hogy nekik csak jelen esetre nem kell pap és consilium, igen de másnak meg más esetre nem kell és így utóljára semmi esetre sem! azért hogy valamely in-tézkedésnél visszaélés történhetik, ne mondjuk ki mind-járt az egészre hogy semmit sem ér. Az áttérés feljelen-tésénél nem kétlem, hogy az alkalmazásban visszaélés történhetik, de ugyan ezt látom egyéb emberi intézvé-nyeknél is, hányszor történik például ha külföldre szán-dékozván utlevelet akarok váltani, hogy az alispán nincs otthon, később ismét el van foglalva, 3dszor nem ér rá 'sat. Én nem vagyok kormány embere, nem is leszek soha, de azt hiszem, hogy a' dolog mélyébe hatólag ese-lekszünk akkor, ha azon reményben, hogy czélunk felé egy lépést közeledünk, elfogadjuk azt, mi tovább halad-hatási jogunkon esorbát nem üt. Mit félünk a' consili-umtól, hiszen a' nyilvánosság olly ellenő most, hogy a' visszaélések nyíltan tüstint lármát üt Mi a' papi befo-lyást illeti, erre csak azt jegyzem meg, hogy szabados uton a' persvasionnak mind vallás mind politika dolgában helye volt mindig és helye leszen mindenha, és az kor-ántsem csabítgatás, ha az igazság kimutatása által ké-rünk valakit saját egyedi meggyőződésünkre, csak hogy botránynál jobb szolgálattal tesz a' hazának, ki a' pár-tokat egymáshoz közelíti, mint a' ki akadékoskodásával még tovább taszítja egymástól. Szöve még néhány részint az indítvány mellett részint ellene 's a' gyűlés d. u. 3 ó-rakor az elnöki kijelentéssel oszlott el, hogy az előa-dott gr. indítványa köziratra bocsátatván, más nap a' tanácskozás ugyane' tárgyban folytatattik. —

XL. Országgyűlés a' m. főRknél sept. 7én.

A' köziratra bocsátatni rendelt indítványban aggoda-lom gerjesztőnek látja, egy főisp. gr., hogy a' legfőbb felügyelési jog miatt a' Rknél ismét hajótörést fog szen-vedni. mert miután ő fels. jóváhagyása az átmenet, az indítványszerint nem szükséges 's mégis felterjesztendő-nek, sőt formák miatt gátolthatónak is mondatik az átmenet, ez valóban nem egyéb mint szövejétek, módo-sítottassék tehát az indítvány oda, hogy a' szabad átme-neti bizonyítvány az illető félnek felterjesztés előtt le-gyen kiadandó. Ezt annál szükségesnek véli, mert az indítványban ajánlott 6 hét alatt távolabbi helyre p. o. Máramarosban nemis igen érkezhetik meg Bécsből az át-menet iránt adandó válasz. Ha pedig a' consiliumhoz történik a' felterjesztés, ez a' megyék és consilium közt a' kelet feletti örökös surlódásra szolgálthat alkalmat. Most egy főtisztviselő kiemelte az őt aggasztó pontokat 1) az átmenetel tartatására nézve. a) Nincs az indít-ványban meghatározva mennyi idő alatt kérdezze ki a' lelkész az áttérni kívánót, b) mi iránt kérdezze ki, c) ki vállalja a' lelkész kihallgatására a' két tanút 's d) mi tör-ténjék ha a' lelkész a' kihallgatásról bizonyítványt nem akar adni, 2) a' felterjesztésre nézve, ő a' király felügye-lési jogát nem helyezheti abban, hogy ő neki minden egyes eset végrehajtás előtt felterjesztessék, mert ha-bár tagadhatlanul igaz, hogy ő fels. koronázatásakor megesküszik a' törvények végbehajtására, 's ezen ígé-retét minden egyes törvény sanctiójakor ismétli, de az a' végbehajtásra felügyelés, nem a' törvények közvet-len végrehajtásában áll, 's így gyakorlatban sincs, hogy ő fe' s. a' bírói ítéleteket végrehajtás előtt vegye bírálat alá, hanem ha a' formák meg nem tartattak, utólag or-vosolja; például a' statialis eljárásoknál emberélet fo-rog kérdésben 's mégis csak végrehajtás után szokott a' bírói ítélet felterjesztetni, 's azután lakol érte ki a' hi-baelkövetés oka volt, az indítvány szerint pedig a' meg nem tartott formalitások miatt a' felfüggesztéssel nem a' hibát okozta hivatalnok, hanem az ártatlan átmenni akaró büntetettik; 3) az indítványban kifejtett viszonyosságra nézve azt jegyzi meg, mikép ha a' status érdekében áll a' vallásosság fentartása, 's azt az átmenetgátlás által gon-dolja elérni, akkor nem lehet neki mindogy protestans alattvalóinak is korlátlan áttérése; mert a' viszonyosság ugy értelmzettvén, miszerint mindenkivel válláselvi szerint kell bánni, tudnivaló az, hogy a' prot. egyház sem gyönyörködik abban, ha hívei megtagadják a' hitet. Egy püspök tagadá, hogy a' kath. clerus megvonta va-laha a' biznyságlevél-kiadást, ha rendes útján kéretett tőle, egyébiránt ő fels. felügyelési jogát akkép kívánja

gyakorolhat-sék 's pártol-a' m. főRk. megállapító-bírói függé-vül semmi t-'s én ezáltal mert megfo-semmi emb-egyenesen a' vallásos-nyival inkább a' mi kath. áttérni, de indítványba-időt kívánn-dékok nyila-tatás pedig nem gyermek-ha már csa-tatni, ki a' tartok az ti-vé fajulha-bitás egyik-vényhozás-lehetségig Nem elégit-vaslata, se-badsága ke-anagyait a' s'zellem-fejedelem-lyenek, ni joga nin-tartom sa-lényegéne-vallásgyak-orban meg h-ja levén, miután az-re sem vis-ujabb jav-Ezután ög-dett papi-el nem fo-zelebbi ki-válaszoló a' kir. va-macherei-nemis szeri-másik bár-a' tegnap-mégis a' f-hatja, ho-midőn ő t-dékből 's-tegnap sz-vatkoznan-tosabban-méltányos-hajtatnak-mond a' m-mert által-tetvék. M-békekötés-rok 's a' l-lom. Egy-aggodalom-na lenni-követve az átmen-kivül nem-talmazha-felsőbb v-hat hét. is'vallásu-iránt csa-a' főrend-Tagadhat-dolog len-de ez a' f

gyakorlati, hogy a' feljelentés átmenet előtt tétessék's pártolja az indítványt. — A' köv. gróf hivatkozott a' m' főrk mult országgyűlésen a' birói függetlenséget megállapító kijelentésére, mondván, ha minden világi bírót függetleníteni akarunk, miért tartanók függésben a' legigazabb bírót a' lelkiösmérete: , mely istenen kívül semmi teremtet lénynek felelősséggel nem tartozik, 's én ezáltal a' kath. clerustnem értem, nemis érhetem, mert megfoghatlan előttem, hogy midőn egyéb esetekben semmi emberi befolyást nem enged a' vallásba, most egyenesen ő felségére akarja bizni formák ürügye alatt a' vallásos meggyőződés feletti baráskodást. Ezen annyival inkább esudálkozom, mert lehet eset, hogy épen a' mi kath. vallásunkra meggyőződésből kívánna valaki áttérni, de ebbe én nem avatkozom, bizom Istenre! Az indítványban említett megfontolásul a' lehető legrövidebb időt kívánám kitűzni, mert ki már egyszer áttérő szándékot nyilatkoztatt, az már elhatározta magát, az oktatást pedig szükségtelemnek látom, mert ki áttér, az nem gyermek, miért nem oktattatott miut gyermek? Vagy ha már csakugyan szükséges az oktatás, azt kellene oktatni, ki a' kath. vallásra akar áttérni 's annál inkább tartok az oktatástól, mert a' 4 heti is könnyen hat hettivé fajulhat, a' történekről nem akarok szólni, csábítás egyik részről szintugy lehet miut másiktól, a' törvényhozásnak azon kell lenni, hogy a' visszaéléseknek lehetőség eleje vételessék, „Die Gedanken sind Zollfrey.“ Nem elégít engem ki így szól egy főispán, sem a' Rk javaslata, sem az újabb indítvány; mert a' lelkiismeret szabadsága korlátlan. Ugyanis meg kell különböztetni az anyagit a' szellemitől, anyagon uralkodhatik ember; de a' szellem ura istenen kívül senki más; kötelessége a' fejedelemnek arra ügyelni, hogy alattvalói vallásosak legyenek, de hogy ki, mi vallást kövessen, abba avatkozni joga nincs. Az 1790: 26. t. cikket csak annyiban tartom sarkitörvénynek, mennyiben az a' békekötések lényegének megfelel, ezek értelmében pedig szabad vallásgyakorlást követelhetek; nem feledek azonban meg hogy polgár 's a' törvényhozás igénytelen tagja lev'n, a' többségnek hódolni tartozom, annál fogva miután az újabb indítvány sem formára, sem följelentésre sem viszonyosságra nézve kielégítő nem lehet, mig újabb javaslat nem leszen, a' Rk javaslatához járulok. Ezután egy báró a' főrendi indítványt az abban engedett papi befolyás 's az átmenet előtti feljelentés miatt el nem fogadhatván, azon grófnak, ki tegnap a' legközelebbi királyi válasz el nem fogadtatását sajnálta, válaszólag monda, mikép onnan is kitetszik, hogy a' kir. válasz el nem fogadtatása nem „Schwierigkeitmacherei-ből“ történt, mert az egy m. püspök nyilatkozata szerint is egyedül a' vegy. házasságra szoritkozott; másik báró pedig esudálkozását jelenté ki, mikép érthet a' tegnap szoltott m. gróf elvileg egyet a' RKkel, midőn mégis a' főrendi indítványt pártolja 's mikép tanácsolhatja, hogy a' puskapor az ellenfélre ne lödöztessek, midőn ő t. i. a' tegnap szoltott gróf, nem tudom mi szándékából 's mily sikerrel, saját felére lödöz. Felhozá a' tegnap szolt gróf hogy vérrel szerzett jogainkra ne hivatkozzanak, mert a' tentával irott törvények magasztosabban állnak: igen de csak ugy, ha ezek az igazság s méltányosság forrásából merítettnek 's aztán végre is hajtának; de ennek ellenmond az 1790: 26., ellenmond a' mostani indítvány, ellen a' királyi válasz is; mert állatok a' vallásos vizsgálódások meg nem szüntetvék. Mig mindenek jobbra nem fordulnak, addig a' békekötésektől el nem állok, korlátlan átmenetelt akarok 's a' RK. javaslatát is csak kénytelenségből pártolom. Egy előkelő tisztviselő, a' főrendi indítványban aggodalom-megszüntetést végelt kitétetni kívánna az áttérni akaró azonnali kihallgattatását, 's hogy tanukat maga az áttérni akaró válasszon, hogy a' papa' kihallgatásról bizonyítványt adni köteleztessek 's hogy felterjesztéskor a' történet eljárásbeli hiányok megemlittessenek. Egyébiránt a' rögtöni áttérést azért sem tartja tanácsosnak, mert az sokszor indulatosság eredménye fogna lenni és így a' czél, miszerint kiki meggyőződését követve válasszon vallást, épen nem lenne elérve. Mi az átmenetre felügyelést illeti, o' végre mást ő felségén kívül nem lát, ő fels. aztán ennek gyakorlására felhatalmazhatja a' consiliumot vagy más dicasteriumot. A' felsőbb válasz megnyerésül elég garancia a' kitűzendő hat hét. A' viszonyosságra nézve, arra a' protestansok is vallásuk elveihez képest kívánnak intézkedést, egyébiránt csak ha e' módosításoktól is elütöttek, pártolja a' főrendi indítványt. Most az indítványzó gr. emelt szót. Tagadhatlan ugymond, mikép a' kir. felügyelés joga a' dolog lényegére nézve hozott ítélet után gyakoroltatik, de ez a' formára nézve nem áll, azonban itt oly esetről

van szó, mi ha egyszer megtörtént, a' rosztalás késő, a' statáriumi eljárásból törvényhozásnál nem kívánok o'koskodni. Csak azért akarom a' felügyelést, hogy az ünnepély megtartassék, de az átmenetel általa semmi esetre se gátolassék. Mondatott, hogy ha más bíró független, a' lelkiösméret bírója még függetlenebb tartozik lenni. Én is tiszteltem a' lelkiösméret függetlenségét 's épen azért indítványoztam az ünnepélyt, hogy ideje legyen kinek kinek biráját az az felébredő lelkiösméretét kihallgatnia. Egyébiránt mi az indítvány módosítást illeti, azt nem ellenzem, miután én csak elveket kívántam felállítani. Tétessék névszerint ki, hogy az elnök az illető lelkész helyhatósági uton szólítsa fel, a' lelkész pedig mihelyt a' felszólítás kezéhez jutott, az áttérni akaró által választott két tanu jelenlétében hallgassa ki az áttérni akarót; tétessék ki, hogy a' kérdés csupán az átmeneti szándékra vonatkozzék, a' bizonyítványt pedig akár a' lelkész, akár a' jelen volt tanuk kiadhassák. A' viszonyosságot illetőleg, nem akarom megtagadni, hogy a' vallásosság fentartása végett mi a' közállomány garantiája, minden vallás felekezetenél kell gondoskodni, csak hogy a' vallás elveit illetőleg nem kívánék sem egyik sem másik felekezettől áldozatot. Szabadság és viszonyosság! így kezdő beszédét egy főispán, a' vallás nem igényelhet többet mint szabad gyakorlást. Minden lelkipásztor nyájnak nevezi maga hivatását, de a' nyáját szüntelen korlátok közt tartani nem kell, mert ugy az alvó pásztor is könnyen megörizheti azt. A' vallásos meggyőződésből eredő erkölcsiség legyen azon korlát, mely az egyház keblében tartsa meg a' hívőket, ezt pedig oktatás átal értheti el 's az illy visszatartóztatás egyedül dicséretes, de a' szellemet lebilincselni nem szabad. Az átmenetnél a' szellemi meggyőződés erején uralkodni nem lehet. Én a' bécsi és linezi békekötéseket oly szent ereklyéknek tartom, mint az angol a' maga magna chartáját, annál fogva a' RK javaslatát pártolom, ha pedig elütöttek tőle, az újabb módosított főrendi indítványt. Egy főisp. b. így fejező ki magát: A' lelkiösméret felül áll minden emberi hatalmon 's azon uralkodhatás jogát senki sem engedhetné a' fejedelemnek, vagy a' törvényhozásnak, mert az magunktól sem függ, miután a' lelkiösméretet magunk sem hallgathatjuk el, annál kevésbbé korlátozhatja működését a' törvényhozás. A' status érdeke kívánja, hogy a' lelki szabadság fentartassék. Tétettek ugyan törekvések a' lélekszabadság ellen hazánkban is, de mik történetek e' törekvések következtében, mutatják a' békekötések, az 1790: 26 's a' mostani tanácskozások. Az 1790: 26 t. cz. 13 §ban van a' baj, mert a' törvényhozás beléavatkozott a' „ne temere fiant“ kifejezéssel a' szivek és vesék redői vizsgálatába 's e' műtételt, mit Isten magának tartott fel, maga nem tudván végrehajtani, a' kormányra vitte át 's a' kormány hat héti oktatással, mint legszelidebb eszközzel vélt az emberi hatóság körén tul csapó törvény végrehajtásán segíteni, 's bizta a' 6 heti oktatást oly egyedre, kinek vallásával az át nem térhetés 's kinek tulbuzgósága kivetkezett az oktatást kormány-czélzotta rendeltetéséből 's változtatá oly gáttá, melyet az egyháziakra nem ügylhető polgári hatalom nem vala többé képes elhárítani. Ime csak néhány szó mennyi bajra nyújtott alkalmat! hát jövőre mi történik, ha mi törvényesítjük a' meggyőződésen való uralkodást. Legyen tehát korlátlan az átmenet, mert bármit mondjunk, a' vallásosság belső érzéseken alapul 's a' vallástalanság az erkölcsi elvek hiánya, erkölcsi elveket pedig csak nevelés fejthet ki az emberi lélekből; neveljük tehát a' népet 's akkor minden vallás fogja ápolhatni a' statust érdeklő köz erkölcsiséget. De az átmenet-korlátozásban nem is a' vallásosság fentartása látszik végezzé lenni, mert ha ez ugy volna, akkor a' korlátozás minden ker. vallás felekezeteire kiterjesztetnék. Egyébiránt tapasztalás bizonyítja, mikép a' meggyőződés korlátozása által épen ellenkező éretik el, t. i. a' vallástalanság, mert a' hosszabb időig függőben tartás azt eszközi, hogy az áttérni akaró a' visszatartóztató egyház tudományát megvetve, azt sem követheti, mit meggyőződése ajánlana, így lassankint indifferentismushoz szokik. Épen a' vallásosság fentartása tekintetéből állana tehát érdekében a' statusnak az átmenetel felszabadítani. Mi az átmeneteli ünnepélyt illeti, ohajtánám, hogy az minél egyszerűbb lenne, különben ismét több elcsavarásra ad alkalmat, e' részben a' RK javaslatát pártolom, mert az kizárja az átmeneti eljárásnál azon személyt, ki eddigelő annyit bajt okozott: azonban részemről nem ellenzeném, hogy a' választmányban pap is vehessen részt. A' RK. javaslata a' legközelebbi k. kir. választ, tekintve visszalépés ugyan, de az újabb főrendi indítvány következeire

nézve még káros az 1790: 26. 13 §. is, mert olly elvállitattik fel benne, miszerint az átmenet csupa szer-tartási formalitas elmulasztása miatt gátolthassék, holott épen a' formalitasokra nézve találni legtöbb alkalmat a' gátolásra. Vegyük gyakorlatilag a' dolgot; a' kormányról ugyan minden jót felteszök, de hiában! a' kormány is embereket kénytelen eszközül használni, az emberek közt pedig vannak gyarlók sőt rosztal is, elmulasztás által is hiányosítják a' formalitást 's a' visszaütasítás épen e' miatt történik. A' főrendi indítványban az eljárás nem olly ünnepélyes ugyan 's kevesebb időre vanszoritva, mint a' Rk javaslatában, de a' Rk javaslata szerint az átmeneti eljárás nagyobb nyilvánossággal történvén, általa a' visszaéléseknek inkább eleje vétethetnék. Jó volna a' főrendi indítványból azon elv kimondását, miszerint az átmenetelre felsőbb engedelem nem kívántatik, a' Rk javaslatával párosítani. Az újabb módosított főrendi indítványban ki van mondva egy főispán szerint, hogy az átmenetelre engedelem nem szükséges, 's nem vizsgálhatja a' fejedelem, hogy valaki meggyőződéséből tér é át vagy sem, és ezen elv szeriate elfogadható, de a' törvényes formák megtartása gátlást 's függőben maradhatást föltételez. Joga van ugyan a' királynak a' formák végbehajtására ügyelni, de ollyat hátráltatni, ki a' formát megtartotta nem lehet, különben ott leszünk hova a' „ne temere transitus“ 's a' t. szavak magyaráztattak. Miért nem történik meg az átmenet még feljelentés előtt? 's miért vá-rakozunk válasra, ha azt nem akarjuk, hogy ő fels. adjon engedelmet? E' részben kívánna tehát a' főrendi indítványt oda módosítottani, hogy a' kir. válasz leérkezése előtt tetteleg is megtörténhessék az átmenet. Egy gróf intra dominium kívánja az átmenet ügyét a' kir. elébe terjeszteni, mert ugymond, alkotmányos elv forog itt kérdésben, miután a' felügyelési jog illy magyarázata mellett megyei szerkezetünk nem állhat meg, eddig a' „re interea integre servata“ felfüggesztés csak kivétel-kép egyes folyamodásokra történt, most ha ezt törvény által is megszentelnök, a' municipalitás rovására a' centralisationak késziténk ünnepet, mit én nem akarnék habár tudom is más felől, hogy megyei szerkezetünkön is sok javitnivaló van, 's a' többség határozta nem, mindig helyes: de tagadom, hogy olly intézkedés az átmenet körül, mely alkotmányos szabadságunkat megrenditené, üdvös lehetne. Hol köz jó kívánja, ott szabadságának egy részét mindenki örömet viszi áldozatul, de itt nincs az az eset. És ezen nehézséget a' főrendi indítványban lehetlen ignorálnom, habár kitenném is magamat ezen tábla egyik tagja elmés rosztalásának 's fenakadásomat ama népszerűség vágyakból fogna is magyarázni, mellyet ő egy idő óta megkezd venni, pedig igazavolt minap m. báró Wesselényinek, midőn monda, hogy ha Troja falai mellett a' faló bevitelét ellenző szó népszerűsége talált volna, tán még most is állana Troja. Most azon gr. jutott szóhoz, kire a' népszerűséget és Schwierigkeitmachereit illetőleg már eddig is rendeli hivatkozás történt, ki nyilatkoztatta, miszerint ő tegnap az akadékoskodásról általányosan szolt, a' kir. válasz el nem fogadóra nem alkalmazta. Egyébiránt ugymond mikép nem tartok azokkal, kik mihelyt valami resolutio érkezik felül-ről, mindjárt alleluját énekelnek 's fáklját gyujtanak neki, mert épen én vagyok az az ember, ki a' constitutionalis élet alapjául a' gyanusitást a' dolognak jobbra balra megvitatását szükségesnek látom, de más felől azokkal sem foghatok kezét, kik elfogultságból, vagy tévedésből, vagy népszerűségváadászából, midőn még jó formán fel sem bontatik valami resolutio, már tűzelnék ellene. Azt mondtam, hogy Schwierigkeitmacherei annak az oka, hogy sok ember kis dolgokban is nagyokat lát, és e' miatt nem haladhatunk. — A' resolutiókat vakon el nem fogadom, de más részről csupán azért, hogy onnan felül-ről jő, nem kárhoztatom. Mi a' puskaport illeti, elvbarátim ellen ellődözni sem fogom, mert azt nem én találtam fel. A' népszerűsége nézve, mit az előttem szolt m. gróf általam megvettetni lát, köszönöm a' figyelmzettetést, mert tán viszont meglehet ez az én hiuságom, de annyit mint veterán katona mondhatok, hogy ha fejdlemem által magamat soha meg nem hagytam nyergeltetni 's portéka gyanánt kezeltetni: a' felhevült publicum ellenében is megállók 's nem ingadozom soha, kiváit miután az előttem szolt m. grófnak minden népszerűsége mellett sem engedé a' felhevült közönség bizonyos megyei gyűlésen csak egy kis rövid sentenciáskát is elmondani. A' kormány ellen sem állattam mint becsületes ember annak idejében kikelni, ugy jövőre sem fogok olly népszerűséget, melly a' legérdemesb hazáit Deák Ferenczet is sárba gázolja — affectálni. Erre egy ifju gróf válaszul adá, mikép Deák Fe-

reuzet nem a népszerűség, hanem a magányérdek bujtoztatása kívánta volna népszerűsíteni, mi azonban, hogy nem sikerült, leginkább bizonyítja az, hogy Deák Ferencz most is a legnépszerűbb ember Magyarországon. Érttem úgy mond szülő — az előttem szólt gróf gyanúsításteóriáját! a puskarparol pedig azt mondja, hogy azt a levegőbe lödözni haszontalanság. Egyébiránt a főrendi indítványból mind azt pártalom, mi belőle a Rk javaslatával megegyezik; az indítványban ajánlott feljelentésre szinte alkotmányos szempontból indulok ki s azt hiszem, hogy ha a kir. felügyelési jog abban állna, miszerint minden ünnepélyes eljárás végrehajtás előtt jelentessék fel, szinte lehetetlenítetnék a kormányzás, mert ugy feljelentés előtt nem lehetne keresztelni, esketni 'sa't. A felügyelési jognak illy élére állítása által nemcsak alkotmányunkat hanem saját egyediségünket is tönkretennék, ha nem lesz is törvény; mit a vegyes házasságokra kivívott a közvélemény, ugyanazt ki fogja vinni a szabad átmenetre. A viszonyosságot aligha követné az, ki az áttérni akaró protestáns a kath. vallás elvei szerint akarja megítélni; szülő egyébiránt a protest. részéről nem kívánja az áttérést megnehezíttetni; ohajlja hogy e részben is a protestánsok törjék meg a lelkiismeret szabadsága ösvényét. Egy gr. úgy okoskodott, hogy az átmenetnél tartandó formalitás csak a r. cath. terjesztessék. A végrehajtás előtti feljelentést szükségesnek látja, mert ha a kormány hibázhat, a vármegye 'silletőleg a küldöttség szinte véthet a formalitások ellen, s így a' czél a formalitásokkal nem érthetnek el, ha az átmenet után történnék a feljelentés. A' köv. szülő a főrendi indítványzórul azt állítja, hogy épen ugy járt, mint az, ki két különböző természetű egyedre ugyanazon egy pohárból savanyu és édes itallal egyszerre akarja kioldgítani, midőn t. i. a savanyuból tölti többet, akkor az édeset kedvelő panaszkodik, és viszont, e' dolgot még jövőre elég bajt ad a törvényhozásnak. Az átmenetel feljelentése iránt azon elvből indul ki szülő, miszerint mondatik, „wo kein Kläger, kein Richter“ minek haszttalanul szaporítani a felírásokat, ha nincs panasz, e' miatt ismét csak a hivatalosok számát kellene szaporítani, minek fogyasztását másutt szintelen szemelött tartandónak vélik. Az átmenetnél a papi befolyás miként a tapasztalás mutatja mindenestire csak hátráltat: de ha törvény által szigorún kimutatjuk is az átmenetnél a papi hatáskört, ki tudja, nem érkezik e' csakhamar egy ellenkezőt parancsoló breve; akkor aztán bajos két urnak szolgálni. A főrendi indítványban időnyereség sincs, mert az elnöki önkényre hagyatik, holott a Rk javaslatában határozottabban ki van tűzve az idő; mert annyi bizonyos, hogy minden évnegyedben tartatik közgyűlés. Éjszakamerikában szabad az átmenetel és még sem lehet mondani, hogy a' vallástalanság elhatalmazott volna. Egy m. püspök jobbnak mondván a protestánsokra nézve az 1790: 26. mint a' békekötéseket, hivatkozott egy protestáns megyei képviselőre, ki szerinte azt vallá mult országgyűlés alkalmával, mikép a' prot. egyház minden oktatás nélkül Isten hírével elbocsátja az áttérni akarót. Ezután csudálatosnak mondá a' legközelebb kibocsátott k. kir. választ mellynek 2/3a igen jó 1/3a el is, nem is fogadható, de szerinte csak a' vegyes házasságra vonatkozó; mi a' főrendi indítványt illeti, szülő módosítva is hozzájárul. Néhány rövid nyilatkozat után, a' főrendi indítvány mellett egy főisp az átmenet gállására számíthatónak mondá a' főrendi indítványban javaslat 3 kihallgatást, miszerint előbb az alispán aztán a' pap, utóljára ismét az alispán vonja kérdőre az áttérni akarót. Formalitásoktól leendő felüggeszthetőségét pedig az áttérésnek valóban károsnak látja, mert ha kimondjuk, hogy ő felségének joga van csupa formalitásnál fogva felüggeszteni az áttérést, akkor minden hátráltatás e' jog rovására történnék, miként történt eddigelő. A' főrendi indítványban a' régi akadályok nem megszüntetvők, hanem csak ujjakkal felváltatvók. 1608: 1. óta minden törvény csak orvoslásra hozatott, az 1790: 26. czikk is csak az az előtt 3 — 4 tizeddel hozatott törvényekhez képest mondathatik jónak; mondassék ki tehát az 1608: 1. szerint egyszerűn a' szabad átmenet 's ezáltal a' viszonyosság is meg lesz állapítva, miután a' viszonyosság olly állapot, melly által az fejeztetik ki, hogy minden vallás szabadon működhetik. XLI. országos ülésben a' m. főRknél sept. 9kén folytatván az átmenetel iránti vitakozás, miután még némelly szólók nyilatkoztak, a' főrendi indítvány szerzője által utólag módosított alakjában elfogadtattnak elnökileg kijelentetett. Ezután a' magyar nyelv 's nemzetiség tárgyában kelt másod üzenete a' m. főRknek, és az országgház iránti viszonzüzenete hitelesítettvén 's a' t. KK. RR. nek az országgyűlés Pestre leendő áttétele iránti má-

sodüzenete felolvastatván, ismét a' vallásbeli sulyok kerültek szőnyegre, névszerint azok 3ik pontja. A' hosszas tanácskozás eredménye az, hogy a' t. Rknek azon törvényjavaslata, miszerint kívánták, hogy a' vegyes házasságokból eredett válóperekben, ha a' perlekedő felek ágytól és asztaltól örökre elváltak, az evang. részre nézve a' kötés is felbontassék és szabadságában álljon uj házasságra lépni, szavazat többség által megbukott.

XXXVIII. országos ülés a' KK. és RR. nelsep. 5ik. A' büntető törv. könyv javaslat tárgyalása folytatván a' 22ik fejezet 225 §-ában indítványzott módosítás elfogadtatott, ellenben a' 28ik fejezetnek rágalmról és becsületsértésről szóló tartalmának módosítása mint szinte a' 269. §ra vonatkozó módosítási javaslat hosszab vitakozások után sem állapított meg.

XXXIX. országos ülés a' KK. és RR. nelsep. 6kán. A' büntető törv. könyv folytatva tárgyalása közben leginkább a' 39ik és 44ik fejezet szolgáltattak némelly érdekes értekezésekre alkalmat. Jelenen némellyek a' 39ik fejezet 390 §ba kívánták todatni azt, hogy a' hidak meggyújtása, büntetettnek tekintvén, büntetessék, mások ellenben a' hidak felgyújtását polg. kár-perkeresetre kívánták utasítani. Hosszab értekezése után a' hidaknak mint kereskedés, közlekedés, közíg. folyton folyása mulhatlan feltételeinek 's eszközeinek szándékos meggyújtása csakugyan büntetendőnek tartották. A' 44ik fejezetnek hűtelenségre vonatkozó tartalma, miként előbbi tudósításunkban előadtuk, kerületileg módosított. Most e' fejezet azon pontjára, melly valamely alkotmányos jog felforgatására czélzó rendelet végrehajtása iránti tanácsadók felől szól, kir. személyökön m. sága kormányzasi elvekkal, alkotmánytörténeti adatokkal gazdag észrevételeket tevén, azt mutogatta, hogy honunkban az ugy nevezett ministeri felelősség municipalitásunk lényegével azért sem férhet össze, mert a' ministerségi felelősség a' kormányzattól szigorú, mondhatni vak engedelmisséget feltételez. Illy szigorú engedelmisséget pedig alkotmányunk 's megyei autonómiánk jelen szellemét tekintve még csak gondolni sem lehet. De ezen előadás sem vala képes a' kerületileg megállapított szerkezet változtatását eszközölni.

XLI. Országosülés a' m. főRknél sept. 9. Már közölvén ezen ülés eredményét, most főleg csak azon okok előadására szoritkozom, mellyeknél fogvast a' m. főRk ellenzettek vagy pártolták a' KK. és Rk azon kívánatát, hogy olly esetekben, midőn a' vegyes házasságban élő felek az ágytól és asztaltól örökre elváltak, a' protestáns félnek uj házasságra lépethes szabadságában álljon. Azoknak, kik a' m. főRk közül a' KK. és Rk kívánatát ellenzették, okaik ezek: A' KK. és Rk javaslata ellenzikézik 1791: 26al; miután az a' vegyes házasságok akadályozását tiltja, e' javaslat pedig a' vegyes házasságoknak nem kis akadályára szolgálandua, mert mellyik kath. leány lenne elég örült miként egy m. gróf megjegyze, magát arra szánni, hogy olly protestáns férjet válasszon magának, kinek csaknem önkényétől függene a' házas szövetség, akkor, a' mikor neki telszik felmondani, és magának ismét uj feleséget venni; és viszont mellyik rom. kath. férfi fogna olly protestáns nőt venni, ki szinte annak tudalmában, hogy ő ismét férhez mehet, minden perczen kész lenne férje boldogságát szeszélyének feloldozni: továbbá a' házasság terhes szerződés, és mind a' két felet egyenlően tartozik kötelezni, melly alól, ha az egyik fél fölmentetik; igazságtalanul sulytatnék a' másik; és illy szellemű törvény hozatala által a' már létező vegyes házasságok is alapokban ingattatnának meg, azonban az asztaltól és ágytól elválásztva, a' házasságtörés és hitetlen elhagyás miatt történnék, a' r. kath. hitvesétől megmenekedni akaró prot. fél mintegy felhivattnék e' bűnök elkövetésére, csak azért, hogy ezek miatt ágytól és asztaltól örökre elváltak, uj házasságra lépessen; de olly sajátzerű is minden vegyes házasság, hogy egyik fél a' maga jogait a' másiknak a' árendelni tartozik, midőn a' protestáns vegyes házasságra lép, azzal egyszerűn a' r. kath. szabályoknak alájok veti magát és önként lemond azon jogáról, hogy elvett r. kath. felesége életben uj házasságra lépessen; és így neki, volenti non fit injuria“ mert jogáról lemondása által semmi erkölcsi elveket sem kényszerítették feloldozni. Azonban, ha a' prot. fél a' kötelek sulyát érzi, midőn asztaltól és ágytól el levén választva, uj házasságra nem léphet; a' kötelekkel felbontása miatt a' r. kath. fél már előlegesen fogna aggodni, kötelességünk ugymond egy gróf, hogy a' gyöngédnő nemet mint törvényhozók, mint férfiak és

mint nemesek védelmezzük, mert ha az elvett életet többé vissza nem lehet adni, a' nőnek feloldozott kincsét sem pótolhatni ám vissza semmi áron. Azért sem fogadhatni el a' KK. és Rk javaslatát, így szöl egy főrendü pap, mert a' kik még asztaltól és ágytól elváltak, gyakran megtörténik, hogy egymással kibékülvén, ujra összekelnek, mire még csak reménye sem lehetne az egyik félnek, ha a' másik fél uj házasságra felszabadíttatnék; továbbá általános tapasztalás az, miszerint a' váló perek többnyire onnan erednek, hogy az egyik fél egy harmadikkal több szerencsét reméll, a' honnan a' KK. és Rk javaslatának életbe léptetése még több házasság felbontására szolgáltatna alkalmat, megzavarván a' házasokat egyenlőn kötelező házassági szerződés eszméjét. Egyébiránt a' viszonyosság, miszerint egyik vallás elve a' másik alá nem rendeltethetik, ide nem alkalmazható, miután itt két egymással szerződött személy egymásiránti viszonyáról van szó. A' KK. és Rk javaslata még magoknak a' protestánsoknak elveivel is ellenkezik, mond egy másik szónok, mert a' protestánsok szintugy tisztelik a' házasságot mint más akárki, a' honnan még a' házasság tart, 's annak rendes útján fel nem bomlik; nem engedik, hogy uj házasság történhesék, mikép fognak tehát azt is engedni, hogy miután az ágytól és asztaltól elválásztva az előbbi házasságot meg nem szünteté, a' még házasságban levő félnek uj szövetségre lehessen lépni. Hogy valóban méltányolni tudják e' részben a' r. kath. vallás szabályait a' protestánsok, kivítáglík onnan, hogy a' bécsi és linzi békekötések szerint is a' vegyes házasságból eredő pereket a' r. kath. szent székekre bízták, mellyekről pedig jól tudták, hogy a' r. kath. vallás elvei szerint fognak itélni 's ugyanazon körben, ugyanazon házassági szerződést az egyik félre érvényesnek, a' másira érvényesnek, a' másira érvénytelennek nem fogják mondani. A' KK. és RR. nek javaslatát pártoló főrendi tagok okoskodásának summája ide megy ki. Ha e' vegyes házások az ágytól és asztaltól örökre elváltak, az egymás iránti kötelességek megszűnvn, az uj házasságra lépés iránt mindenik fél saját vallása szabályai alá esik vissza, melly szabályok a' r. kath. és prot. egyedre nézve különbözök, már pedig az átmenetel tárgyalásakor a' viszonyosság abban állapítottat meg, miszerint kiki vallás elvei szerint élhessen és cselekedhessék, ez pedig nem történnék akkor, ha a' vegyes házások ágytól 's asztaltól örökre elváltak, a' protestáns uj házasságra nem léphetne; mert az örökre elválásztva által megszűnt az előbbi házasság, miután annak főköllékei a' gyermeknemzés és nevelés lehetetlenítették. Egyébiránt, ha akadályozza a' vegyes házasságot a' r. kath. félre nézve annak meggondolása, hogy protes. házastársa elválás esetében ismét uj házasságra léphet, nemkevésbbé akadálnak kell tekinteni a' protest. félre nézve az ellenkezőt, és ha a' protestáns fél részéről felbontja a' házi csendességet azon tekintet, hogy elválás esetében kötelezve többé nem lesz, a' r. kath. felet viszont annak tudomása ingerelheti kíméletlenségre, hogy a' prot. fél kénytelen a' kötést el válás után is megtartani, itt tehát egyik okoskodás a' másikat elenyészteti; mi a' halálos büntetés eltörlésére vonatkozó hasonlatosságnak a' vegyes házassági állapotra alkalmazását illeti, mintha t. i. — egy gróf állítása szerint — hirtálpilag megtáplottatván azon okoskodás, hogy a' mit vissza nem a' dhatni többé példaul az életet, az a' status el sem veheti, tehát a' törvényhozásnak a' házasságban élt nőre nézve is tekintetbe kell venni, hogy a' nőnek egyszer feloldozott kincsét többé vissza nem adhatni, igen bajos ugymond szónok erőtetni, mert az erőtetésből majd az következnek, hogy olly valami vételessék el a' nőtől, mi neki többé vissza nem adathatik; de az sem all, hogy a' melly házasságban előre tudva van, hogy bizonyos okok miatt elválhatni, az nem lehetne jó, ezt pedig nehéz volna bebizonyítani. Boldog házásoknak eszközbe sem jut az uj szövetségre lépethes, ha pedig a' jó egyetértés köztük annyira megzavartatott, hogy az ágytól és asztaltól örökre elváltak, a' status érdeke kívánja, hogy a' mellyik félnek vallás elvei engedik, inkább lépjen uj házassági szövetségre, mint erkölstelenségre vetemedni kényszerítettessék. — A' sz. székekre nézve elég legyen megjegyezni, hogy azok, nem a' törvények felett, hanem a' törvények szerint tartoznak itélni, már pedig a' fenálló törvények a' két félre nézve különbözök, tehát ha csak a' szent székek dogmaticus meggyőződése ezen törvények felibe nem emeltetik, a' két félre nézve különböző ítéletet is tartoznak hozni, annál is inkább, mert az 1790: 26tcz. 16 §a csak a' bíróságot rendeli meg, azon törvényekről pedig, mellyek szerint a' bíróságnak itélnie kell,

semmit nem s...
rint ezen szal...
tik. Egyébirán...
től és asztaltól...
hagyás miatt...
latának elfog...
nek, mert hi...
vegyes házass...
rint gátolhatj...
javaslatának...
kimondatott.
Budapes
ismét egy jó...
ghy Benjamin...
már tíz éve h...
nm. hlan. álta...
orvosstanár el...
tási tehetség...
Pesten v. Bud...
engedelmet ne...
lenek, habár s...
val beszélnek...
nek 's mások...
szorgalma 's b...
küzdeni. Főc...
segítés, ha t...
felállhat. Ha...
tetben is men...
metországban...
nunk majd 8 e...
jedésü pozson...
sülhet szükség...
nünk Kőszegh...
hogy fővárosu...
tézert keletkez...
körülbelül 10...
vosnak határo...
német színház...
mással meghas...
tökéletesen vis...
miatt alig teng...
vételtségét é...
met színház m...
ban ollyan, ho...
tatik. Ellenbe...
házunk iránt t...
rab idő óta szá...
gyetlen szót se...
kalmassint növe...
tór mindent e...
lőmozdíthatja...
művek és külfö...
is nagy változ...
padunkon válto...
dpesti t. olva...
Földszinti és el...
fr., második et...
évnegyedre 45...
leti zártzéké f...
ponkint 12 fr...
2ik emeleti be...
hónaponkint 8...
is, olcsóbb is...
is, mert hiszen...
ranguak legink...
magokat otthon...
bizonyos dohár...
jó kedvellette...
moru lett, midő...
háromszáz ziv...
rabok lappangt...
közhazsnára k...
josti fegyveres...
pokban, 's nádo...
tettek meg. —
padunkon f. hó...
felv., és, Mérg...
brosich k. a. ha...
paciavagabundus...
tűzkárvallottak...
belépti díjak me...
velők, jobbadá...
olly nagy számm...
tség levonása ut...
cziaknak; az ú...
hálakönyvi dúsa

semmit nem szólván, a protestans idegen törvények szerint ezen szakasz valódi sérelme nélkül nem is ítéltetik. Egyébiránt attól sem tarthatni, hogy miután az ágytól és asztaltól elválasztás házasságtörés és hitellen elhagyás miatt szokott kimondatni, a KK és RR. javaslatának elfogadása által e' bűnökre mintegy inger adának, mert hiszen magok a' r. kath. sz. szökek ítélnék a vegyes házasság felett, és a' visszaélést tetszésök szerint gátolhatják. Ezeknek előadása után a' KK. és RR. javaslatának a' többség általi elnem fogadása elnököleg kimondatott. —

Budapesti napló. A' szenvedő emberiség öröme ismét egy jótékony intézet van keletkezésében! Kőszeghy Benjamin orvos ugyanis, ki siketnémák tanításával már tíz éve hogy szerencsésen foglalkozik, miután a' nm. htan. által az orvosi karból kirendelt több érdemű orvostanár előtt siketnéma-oktatási és siketséggyógyítási tehetségének várokozást felülmúló tanujeleit adá, Pesten v. Budán magány siketnéma-intézet felállítására engedelmet nyert. Orvos ur intézetében a' szerencsétlenek, habár született siketnémák legyenek is, fenszólva beszélnek minden értelmes beszédű egyeddel, értenek 's mások által is értetnek, 's remélhető hogy példás szorgalma 's békétürésének a' fulkinokat is sikerül leküzdeni. Főczélja leendő intézetnek a' szegényeken segítés, ha t. i. vagyonosabbak évdíjából az intézet felállhat. Ha meggondoljuk, hogy mások e' tekintetben is mennyire elhagytak bennünket, mert hisz Németországban 48 siketnéma-intézetet találunk, míg honunk majd 8 ezer siketnémájának a' vácsi 's kis kiterjedésű pozsonyi intézetben igen kis fractiócskaja részülhet szükséges oktatásban: lehetetlen nem örvendőnünk Kőszeghy ur nemes vállalatán; 's bizton reméljük hogy fővárosunk értesítettvén már a' nm. htan. által ez intézet keletkezése felől 's tekintve a' keblében nyomorgó körülbelül 100 siketnémát, a' vállalkozó emberbarát orvosnak hathatós segédkezeket nyújtand. — A' pesti német színházat két igazg. birta haszonbérben 's egymással meghasonlott, minek következtében az egyik már tökéletesen visszalépett, a' másik pedig részvét hiánya miatt alig teng. Mi a' budapesti német közöns. e' részvétlenségét éppen nem csudáljuk, mert mind a' két német színház mostani dal- és dráma-személyzete valóban olyan, hogy megnézésükre tetemes elszánás kívánatik. Ellenben örömmel mondhatjuk, hogy nemz. színházunk iránt tetemesül növekszik a' részvét 's hogy darabidő óta számos oly nézőkkel is találkozunk, kik egyetlen szót sem tudnak magyarul. E' részvét pedig alkalmasint növekedni fog ezentúl, mert Bartay igazgató ur mindent elkövet, mi ez intézetünk emelkedését előmozdithatja, 's jövő félévben valamint az eredeti színművek és külföldi legjelesb ujdonságok, ugy az operák is nagy változatosságban fogják egymást nemzeti színpadunkon váltogatni; mi okból figyelmükbe ajánljuk budapesti t. olvasóinknak a' jövő félévi színházi bérletet. Földszinti és első emeleti páholy ára ugyanis félévre 50 fr., második emel. 385 fr., földszinti zártzéké 75 fr., évnegyedre 45 fr., hónapontint 17 f. 30 k.; 2ik emeleti zártzéké félévre 48 fr., évnegyedre 28 fr., hónapontint 12 fr. 30 k., földszinti bemenetre ugyanannyi; 2ik emeleti bemenet félévre 35 fr., évnegyedre 20 fr., hónapontint 8 fr. váltóban. A' magyar színház tehát jobb is, olcsóbb is a' németnél 's ezenkívül még „nobelegg” is, mert hiszen igen természetes, hogy a' magyar főrangúak leginkább csak magyar színházban érezhetik magokat otthonosoknak. — Nem rég Budán a' várban bizonyos dohányárus eladván kereskedését, a' pénzt jó kedvvel vette föl áruért; a' vevő azonban nagyon szomorú lett, midőn szorosb vizsgálat után tapasztalá, hogy háromszáz szivaresomagban cigaro helyett — náddarabok lappangtak. — E' napokban jelent meg Beime pesti könyvtáros költségén, Juhászat. Juhászatgyakorlók közhasznára kiadta Lauka Gusztáv; 50 lap. — A' pesti fegyveres polgárok táborigyakorlatot üzték e' napokban, 's nádorné ő fens. által is látogatással tiszteltettek meg. — Magyar játékszíni krónika: nemz. színpadunkon f. hó 9kén adaték „Földszint és lebuji” vigj. 1 felv., és „Mérgek nő” vigj. 1 felv., folvonások közt Ambrosich k. a. hallata néhány magánydalt; 10én „Lumpacivagabundus” bohózat 3 felv., 11dikén a' miskolczi tűzkárvallottak fölsegítésére bérszűnettel és fölemelt belépti díjak mellett „Tisztujtás” vigj. 4 felv., műkedvelők, jobbadán budai kir. tisztviselők által; nézők olly nagy számmal, hogy, hogy az előadás, minden költség levonása után 1200 frtot gyümölcsözött a' miskolcziaknak; az öntudat 's a' szerencsétlen károsultak halálkönyvi dúsan jutalmazadják a' derék műkedvelő-

ket, kik közül ezek vivék a' főbb szerepeket: Babiczky Karolina, Farkas Hermína, Ziska Teréz kisnsszonyok, és Balog Sándor, Hojcsy, Kossa György, Liszy, Nystor, Rakita, két Somósy, két Széplaky, Varga A. és Vörös urak; az előadás annyira minden várokozason túl meglepé a' közönséget, hogy az egész társaságot minden fölönás után zajosan tapsolá elő 's játék végén Frankenburg urat is lelkesülve hívá ki, mint az egész vállalat létesítőt, melyhez hasonló, tudunkra, eddig Budapesten még senkinek sem sikerült; hála tehát e' derék társaságnak, 's szíves méltány Bartay urnak, ki a' színházat most már másodsor engedé át e' jótékony czélra 's köszönet egyszersmind Wacquant ezred derék parancsnokának, ki ezredhangszkarát díj nélkül szíveskedett átengedni; 12én „Botcsinálta doctor” vigj. 4 felv., 13d. „Házasság Xld Lajos alatt” vigj. 5 felv.; ugyanez este a' budai szinkörben az érintett díszes műkedvelő társaság másodsor adá a' „Tisztujtás” fölemelt belépti díjak mellett és ismét rendkívül nagyszámu közönség előtt, és pedig most már a' székes-felhérvári tűzkárvallottak fölsegítésére; a' tiszta jövedelem ismét mintegy 1200 forintra ment; 14kén „Chiwri Diana” dráma 5 felvonásban. —

x (Nemzeti színház.) Az igazgatóság által, 1843ik évben a' legjobb magyar népelethölmerített minden aljasságtól ment, jó irányu látványos színműre ki tett 50 arany 's azonfelül előadási részjutalomra, folyó évi július 1ig, mint kijelölt hatánapig beérkezett pályaszínművek ügyében bírálatra megkért választmány, bevégezvén a' kihirdetett módon bírálatait, az eredvényről következőkben tudósítja a' t. cz. közönséget, u. m. A' pályázásra bocsátott 11 színmű közül, bár némelyike egy vagy más tekintetben figyelemre méltónak találtatott is, a' jutalom föltételeket azonban a' legnagyobb rész távolról sem közelítvén meg, azok szerint díjra csak kettő érdemesíthetett, u. m. a' 4ik számú „Szökött katona” című eredeti színmű 3 felvonásban; jelige: *Már minálunk verubálnak kötéllal*, és a' 11ik számú „A' Kalandor” című látványos népi színmű 3 fölönásban; jelige: *Köznapi népelet nem szül nagyszerűt; legmélőbban jellemzi a' tömeg cselekvőségét az erénynek bün elleni harcza*, mellyek közül, noha a' „Szökött katona” helyes és előadásban jó hatást ígérő, egyes bonyolításu, a' mellett tiszta egyszerű színi szerkezetével teljes figyelmet érdemlőműnek találtatott is, a' többség véleménye még is, a' bár szerkezetében több színi nehezségekkel terhelt, de tartalmában igen érdekes és látványos „Kalandor” című 3 felv. népi színművet érdemesíté az első, 50 arany, 's a' kihirdetett módon kiadandó előadási rész jutalomra; minthogy benne a' másiknak minden jelességei fölött, a' magyar népi, 's kitünőleg a' hozzánk legközelebb álló 's legismertebb pesti népelet, igen ügyesen, bő tárgyismerettel és korszerű satyrai éllel lévén jellemezve, azt a' jutalomkérdésnek már e' tekinteteknél, de továbbá: nagy színi hatást ígérő látványos szerkezeténél fogva is, sokkal inkább megfele önek találta; emelven becsét még a' változatos társalgási élénkség és jó tiszta 's könnyen folyó nyelv is, melly mindenütt a' beszé ő egyének társalgási állásához képest következetesen jellemző és természetes. A' „Szökött katona” a' másod rendű vagy is rendes dramai és kamatozás mellett ajánlatot előadásra. Azután fölfontatván a' két pályanyertes műnek jeligés levelei kitünt: hogy a' *Kalandor* szerzője: *Ney Ferencz*; a' *Szökött katonáé* pedig: *Szigligeti*. A' többi színművek jeligés levelei az ülésben fölfontatlanul elégettettek, magok a' művek pedig, a' nemzeti színházi levéltárba átadattak, íróik számára, ha ne tán kívánják a' lemásoltathatás fennhagyatván, minthogy az eredeti példányok, szükséges ellenőrzés tekintetéből a' levéltárban megtartatni határozattak. Pesten sept. 14én 1843. Fáncsy Lajos, választmányi jegyző.

(Nemzeti színház.) Aug. 31kén a' tűzvész által károsult miskolcziak javára, Schodelné assz. minden díj nélküli közremunkáltával adatott, „Eskü” című operából, levonván a' napi költséget, tiszta jövedelmül maradt 1000 forint váltóban. — Ez alkalommal továbbá a' főnebbi jótékony czélra adakoztak: Obrenovics Mih. hg 10 aranyat, Majtényi Imréné 12 fr. 30 kr., Lászlóné 1 fr. 30 kr., Steinbach Ferencz 2 fr. 30kr., Fekete 2 fr. 30 kr., N. N. 12 fr. 30 kr., Farkas Gábor 11 fr. 30 kr., Memlauer György 2 fr. 30 kr. Mayerfy Ferencz 100 fr., Mózsá Lajos 1 fr. 40 kr., N. N. 30 kr. 's így összesen 260 fr. 10kr. váltóban. Mind ez mind az előadásból jövedelem már kézhez küldetett. Pest septemb.

13kán 1843. Szigligeti titoknok. Kolo s y Cergely, pénzszedő.

A' népkönyvkiadó egyesület f. évi augst. 27ikén tartott közgyűlésében az általa 50 arannyal jutalmazott és kiadott Népszerű természetlan' című könyvecskének sűrű 14 ívből álló négy füzeté összesen 16 pengő garason rendeltetik árultatni, kaphatók pedig Eggenberger J. és fia, Emich G., Geibel K., Heckenast G., ifj. Kilian és társa könyvkereskedésökben, és az alólírt jegyzőnél. A' jegyzőnek (nem lévén ekkoráig fizetése) ez alkalommal különösen a' könyvek kezelése körüli fáradsága jutalmául 50 pft. határozaték. Az egyesület eddigi eljárásáról június 6án kelt jelentésnek az alapítókkal minél előbb leendő közlése az illető megbízott tagtársnak kötelességeül tétetett. — Az 1842ki június 12én kitűzött illy című feladatra „késztessenek apró népszerű elbeszélések 'sat.” beküldött hat pályamunka megbíráltatván egyik sem találtatott jatalomra és kiadásra méltónak, egyedül a' 6ik számú mellynek jeligeje „on parlera de sa gloire dans le chaume bien long temps, on ne fera d' autre histoire etc.” közelít meg valamennyire külső alakja tekintetében az egyesület kijelentett kívánatát, ez is azonban belső érdek nélküli, a' 2ik számú pedig, mellynek jeligeje „jobb a' jó egészség az arannyal” nem lévén egyéb mint az igen is ismert 's kézen forgó szükségben segítő könyvek szóról szóra leírása, ezen irodalmi orzás nem hogy jutalomra, de sőt hírlapok utján megrovásra találtatott méltónak. Ezeknél fogvást a' lepecsételve tartott jeligés levelké felbontatlanul két tag jelenlétében megégettettek, az illető szerzők munkáiknak a' jegyzőtől leendő visszavételére felszólítatni rendeltettek. És mivel az egyesület most is mint az előtt azon meggyőződéstől vezéreltetik hogy a' köznépet olvasásra leginkább mulatva oktató könyvek által lehet edesgetni, ez uttal ismét az előbbi pályafeladatot tüzi ki, jelesül „késztessenek apró népszerű elbeszélések mellyek egyenkint legfőlebb két nyomtatott ívet adjanak, erkölcsi, hazafiui, gazdálkodási és közgazdálkodási elvek és érzelmek terjesztésére.” Az elbeszélések beszédben legyenek, de apró verszetekkel vegyíthetnek. Nem népszerűnek talált munkák ha különben legjobbak lennének is, el nem fogadtatnak. Az elfogadott legjobb elbeszélésre 12. a' másod rangura 8 arany jutalom tüzetik ki. A' pályamunkák idegen kézzel letisztázva, rejtő jeligés levél kíséretében legfeljebb 1844 ki medárdi pesti vásárra az egyesület jegyzőjéhez küldessenek be, későbbben érkezettek el nem fogadtatnak. Bírálat után a' jutalom ki fog azonnal adatni. — Stuller Ferencz jegyző. (Uj piacz Ürményi ház.)

Temesi közgyűlés. (Vége.) A' Duna 's egyéb folyamok szabályozására nézve ugy hiszi, hogy miután minden kívánatok egyszerre nem teljesülhetnek, mindezek előtt a' világ kereskedésre nézve biztos és legrövidebb út nyitassék, és mivel tapasztalás szerint a' Duna eddig keletre csak az ausztriai gyár- és kézműveknek szolgált átmeneteli úttal, a' választmány véleménye szerint egyedül Fiuméra és az adriai tengerre kellene irányozni világereskedésünket; és ennél fogvást a' Duna szabályozása csak annyiban találtatott szükségesnek; mennyiben azt Pestnek áradástul megmentése. Pestrül Pozsonyig a' hajózást akadályozó mélytelenségek eltávolítása, és a' flumei útnak a' Dunávali összeköttetése kívánna. Egyébiránt az orsz. választmányi javalat nagyobb részben elfogadtatván a' 12ik pontra azon általános elvnel fogva: hogy az országos köz terhekben minden honpolgár közösen részesüljön, nem látszott igazságosnak, hogy a' költségeket egyedül a' nemesség viselje; ezen elv szerint pedig a' jobbágyoknak újabb meg újabb terhelteése kétséggel tűnven elő, a' választmány önkénytelenül is ismét azon meggyőződésre juttat: hogy mindaddig míg a' háziadó kérdése 's illetőleg a' nemesi Rendnek ebbeni részvéte világosságra nem hozatik, a' haza üdvességére szolgáló számtalan intézvények létesítésére szükséges kufforrásokat igazságosan meghatározni, 's illetőleg a' haza köz boldogságának felvirulását csak reményleni is alig lehet. Ezen szempontból kiindulva fontolóra vétetvén: hogy a' nemesi rend emez a' házi szükségek pótlására kívánatkozó adói részvétől egy igenleges törvény által sem oldoztatik fel, hogy ezen részvétellel leginkább a' nemes érdekeinek előmozdítására fordittatván az illető költségek vitele a' szoros igazs. alapszik, hogy maga a' törvényhozás 1723: évi 6. t. cz. által a' birtoktalan nemesnek illető adóztatását megrendelte, 's ennél fogva hogy a' nemesség illető adóztatása a' III. t. k. 9. cz. nem ütközik meg, de azonkívül mert a' nemes hozza a'

törvényeket és végrehajtja, mert az adó felett szabadon határoz, mert a' terhek közös viselését a' méltányos igazság parancsolja 'sat. Ezeknél fogva az országgyűlési követ urakat oda utasítandóknak vélte: hogy e' kérdést mi előbb országgyűlési vitatás alá bocsátva, az anyasításban már ugy is elvileg elfogadott házi adónak nemesség általi aránylagos viselését kivíni hazafui buzgósággal igyekezzenek. Az országos utakra nézve is azon véleményben lévén: hogy az azokra kívántató költséget nemes és nem nemes egyaránylag viselje; a' k. k. előterjesztések többi pontjaira, kivévén a' másodikat, melyre nézve az orsz. küldöttségi munkákat leküldése elváratik, követ urakat utasítással már ellátva lévén. A' választmányának ezen javaslatára némi vitatás után majdnem közös lelkesedéssel és csekély módosításokkal elfogadtatván, ez ismétli tanu jele annak: hogy megyénk ha elemében anyagi erő által nem gátoltatik, a' jó 's hasznos előmozdításáért vinni nem kénytelenítettik; mert nálunk némelly igen ritka eseteket kivévén, kényszerítés nem határoz, hanem annál többet a' haladás zászlója alá se reglett értelmiség. Végre el nem mulasztatom köztudomásra juttatni: miként megyénkben a' magyar nyelvnek terjesztése az illető tisztviselők igyekezete által napokint előre halad. Illy kedves meglepetést éreznék aug. 9-én is, mely napon Mehala községben közpróbatón valánk jelen. Valóban kedves tünemény volt a' rácz és oláh ajku növendékek magyar feleléséit hallgatni, mit leginkább is fáradhatlan szorgalmu tiszt. Popovits János tanító ur igyekezetének köszönhetni. De van ebben érdeme Temesvár város tanácsának mint n. radalomnak is, mely a' tanító fáradozását évenként 60 pftal jutalmazni szokta, ugy a' kerületi szolgabírónak, ki a' jelesebb tanítványokat próbatét után megajándékozta. —

Szerbia.

(A' megerősítő-berát már Belgrádban van.) Sept. 5-én d. u. 6 óra előtt Belgrád várarólagyudorrogások hirdették Indzse tatáraga érkezését, ki az ohajtva várt megerősítő berátót Sándor hg számára a' nagyuról meghozta. Sept. 14-ére azonnal nemzeti gyűlés hivatott össze, hogy épen Sándor hg megválasztatása évnapiján hirdettesék ki másodszori 's lehetőleg végképi megerősítetése. A' berátót Hafiz pasa, mint e' végre rendelt szultáni biztos fogja a' gyűlés előtt felolvasni. Az angol consul Fontblaque nagyon udvarias meghívást kapott az ünnepélyre. Az ausztriai consul is megkezdte már hivatali folytatását Belgrádban, hol Lieven b. családostul már megtelepedett. — Viddini hírek szerint Vuicsics és Petronievicsigen fényesen fogadtattak Husszein pasától, érkezétkör tiszteletökre 21 ágyut süttetett el a' várfalakról 's ő maga elejökbe ment. A' két szerb hazafi készen találta a' legszebb szállás számukra. Honfitársaitól ajánlott évidíjon felül még a' portától is mintegy 1800 pftot fognak huzni évenként.

Spanyolország.

(A' saragossai főjunta elszólt. Madridban nyugtalanság uralkodik.) A' saragossai főjunta is elszólt már, 's így a' kormány általános megismerésben áll; tekintélye mindazáltal nem igen nagy, mert legközelebb is zavargás támadt Madridban a' katonaság közt, melynek következtében egy zászlóalj rablással fenyegetőzött, ha zsoldja nem fizettetik ki. A' kormány azonnal lefegyverezteté a' csapatot, többet közülök agyon lővetett. E' közben folyvást egymást érik az összeesküvés hírek, melyek szerint az ország több részében titkos társulatok léteznek a' mostani rendszer fölforgatására, mi a' ministerséget folytonos rettegésben tartja, amhárt

meg kell vallani, hogy mindent elkövet, mi által Spanyolország jelen bonyolult helyzetét javíthatni gondolja. — Barcelonában még mindeddig sem csöndesültek le a' kedélyek 's Prim nem bír elég bátorsággal a' zavargók fékezésére. —

Anglia.

(Uj szövetség. Nyilatkozat a' királyné utazásáról.) A' kormány legújabbán a' schooi (Abyssiniában.) királyllyal sikerült frigyot kötnie, ki igen becses ajándékokat küldte hódolatjelül a' királyné és walesi hg számára, 's többi közt egy igen pompás koromfekete öszvért, drága szerszámmal és nagybecsű fegyverekkel. — Londonban jelenleg kizárólag csak a' királyné utazásáról szólnak és irnak, 's egyhangulag megegyeznek azon fontos állításban, hogy béke idején parlamenti engedély nélkül is szabad az angol fejedelemnek külföldre utaznia. — London polg. hatósága külön felírásban üdvözlé Esparterot, 's lordmayor pedig pompás lakomát adott tiszteletére. —

Franciaország.

(Viktoria királyné nem fogja Parist meglátogatni.) Az angol királynét ünnepélyekkel árasztja el a' francziák királya Euben, Parisba mindazáltal nem fog őfels. utazni, mivel ministerei nem akarják a' többi nagy hatalmak kedélyét e' kitüntetés által feltékenységre ingerleni. Az ünnepélyek leginkább csak hadiszemlékből, sétákból és hangversenyekből állnak. Egy illy sétakocsizáskor a' két első ló megjedit, 's a' kocsi a' kert kapujához vág; szerencsétlenség azonban nem történt. Ugy látszik; hogy a' franczia kocsisok igen ügyellenek. — A' toulouzei communisták minden vad alól fölmentettek. —

ÉRTESÍTŐ.

Gózhajók járása.

Nádul: Pestről Pozsonyba 's Bécsbe mindennap egy gőzös regg. 7 órakor 's minden szerdán és vasárnap reggel egy rakhajó. —
Bécsből Pozsonyba 's Pestre szinte mindennap egy gőzös délutáni 2 órakor, ezenkívül minden vasárnap és csütörtökön egy rakhajó. —
Pestről Zimony 's Orsova felé majus elejétől october végeig, hajnalkor hetenkint kétszer (vasárnap és csütörtökön) **Ujvidék** felé minden kedden, **Mohács** és **Eszék** felé minden pénteken egy utasi gőzös; végre Zimony és **Drenkova** felé minden vasárnap és csütörtökön, az aldunára mindenkor regg. 5 órakor. E' fölött Pozsony és Bécs közt mindennap megfordul Bécs nevű gőzös.
 Érkezik: **Pestről Bécsbe** 's viszont mindennap; **Orsova és Zimonyból Pestre** minden vasárnap és csütörtökön.

Eladó postaállomás.

A' debreczeni cs. kir. postaállomás legf. engedelem mellett eladatik. Venni szándékozóknak értekezhetnek eziránt személyesen vagy bérment levél által Debreczenben a' háramradt postamesteri árva gyámtyjánál, Kis-Orbán Jánosnál. 3—3.

Jószágbérlet.

F. évi october 10-én m. Dercsenyi család birtokához tartozó t. Beregmegyében, Munkács m. városul délfelé egy órányi távolságra, közvetlen a' Tiszára vivő országut mellett fekvő hitrebizott jószág Pusztá-Kerepeczen és Derczenben minden hozzá való mezei 's gazdasági szerszámmal, szarvasmarhákkal és sertésekkel együtt, a' p. kerepeczi hivatal-irodában 1843-iki nov. 15-ő napjától három egymásutáni évre árverés útján haszonbérbe fog adni. Tartozik e' jószághoz a' 467 váltóforintra és 30kra menő kir. haszonvételek jövedelmén kívül a' p. kerepeczi makkoltatási jog, a' derczeni erdő-legelő 's makkoltatási jövedelem aránylagos része; a' derczeni to terjedelmes legeltetése; mintegy 300 p. mér. évenkénti őszi és tavaszi vetés, 70 hold két kaszálatu rétt, mindkettő egy tagban, ezenkívül a' derczeni határban mintegy 10 p. mérőnyi vetés és a' p. kerepeczi m. j. behordandó 16 hold szántóföld és 8 hold rétt feles termése; 1516 igaz és 3264 gyalog nap urbéri munka. A' lakház. pályinkafőző, istállók és csürök jó karban vannak. A' feltételek bővebb megtudásá végett méltóztassanak a' bérleni kívánók Kralovánszky director ural P. Kerepeczen Munkács mellett értekezni. magokat 150 p. gő forint hánatpénzzel ellátani 's egyszersmind 4000 p. gő forintra menő első helyt betáblázott biztosítékot kimutatni. Kelt Munkácson aug. 19-dikén 1843. 2—3.

Figyelmeztetés!

Zsóér János szegedi polgár részéről — országszerte figyelmeztetnek, mindazon urak, kik vele vagy barátai, v. kereskedési vagy bármilyen tekintetben összekötte esben állanak: hogy az ő nevére vagy hitelére — vejenek ifjabb Márki Ferencnek pénzeket, v. akármit más kölcsönözni semmi szín alatt se sziveskedjenek. — Különbben azok minden esetre kifizetetlenek maradnak. Kelt t. szegeden sz. Mihály hó 5. 1843. 2—3

Hirdetés.

A' m. m. k. udv. kincstár rendelése következtében ezennel közhírré tétetik, hogy néhai Bóle András szombathelyi megyei püspök hagyományához tartozó különféle javak és eszközök, u. m. 4 drága kövű gyűrű. 4 arany lánc, kereszttek, arany emallirozott szelence, ezüst u. m. evő- és kavé-eszközök, gyertyatartók, tükrök, egy nagy óra, szőnyegek, asztali ékességek és ruhák, posztó és más selyempapi öltözetek 'sat., továbbá félfedeles és paraszt kocsiok, szánkák, lószerszámok, nemkülömben két hintóba való fekete lovak; szarvasmarhákból, 3 fehér, egy bivalbika, 10 fehér és 4 bival tehén. Végre mintegy 8 akó kereszturi ürmös, és 1300 akó különféle évi termésről való asztali borok, hordók nélkül f. é. sept. 18 és utána köv. napjaiban regg. 9 órától 12-ig és d. u. 3t. 6ig a' szombathelyi püsp. residentiaiban, közpénzből fizetés mellett a' legtöbbet ígérőnek nyilvános kótyavetve útján el fognak adni. 2—3.

Óvás megújítása.

Alulírottak, miután minden magok s családokat illető vásárlást mindenkor kész pénzzel kifizetnek; azért is a' t. közönség előtt ünnepélyesen kinyilatkoztatják, hogy semmiféle az ő nevékre tett, vagy akár ki által, legyen az ma-

gnak gyermeke, v. férje Földváry Laj, bármilyen szín vagy cím alatt nemcsak a' jövendőbeli, de az előtt is tett kölcsönvételeket és adósságokat ki nem fizetnek. sem pedig végintézet következtében kifizetetlen nem engednek. Kelt Pesten, sept. 5-ikén. Salfai Szita István m. k. és hitvese szül. Papp Julianna 2—3

Hirdetés

A' m. m. kir. kincstár rendeléséből, f. évi september hó 25-én szokott délelőtti és délutáni órákban. Po. sonyban az ottani kir. 30ad épületében tartandó nyilvános árverés útján e' köv. néhai kalocsai érsek klobusiczi Klobusiczki Péter hagyományához tartozó drágaságok és ezüst művek fognak a' többet ígérőknek azonnali kész pénzzel és mellett eladatik, u. m.: egy drága kereszt ametsztkövekkel, egy gyémánttal kirakva, hozzá tartozó gyűrűkapocs és arany lánc, ezal, egy drága kereszt aquamarina kövekkel szinte gyémánttal kirakva, hozzá tartozó gyűrű és kapocs, négy arany kereszt, egy arany lánc, arany gyűrűk, három asztalra való ezüst kosár, kétágu és több egyes ezüst gyertyatartó, asztali kőcek, villák, kanala, kávésbírikék és más effélék.
 A' venni szándékozóknak ezennel meghívának a' fen kített napon és helyen megjelenni. Budán sept. 6-án 1843 2—3.

Juhnyáj-eladás 's fölszólítás.

F. évi sept. 26-án Békés-Csabán, reggeli órákban, házammal mintegy kétezer kétszáz db anyu, tírű és bárányból álló nemesített juhnyáj tőkéstől árverés útján el fogadatik. 'S mint hogy az alulírt külföldön hozabb foglalatosságban mutatni szándékozik, többekkel, haszonbérleti, kereskedelmi 's egyéb szorgalmi viszonyokban állván, fölszólítatik minden, kinek követelése lenne alulírt, hogy azt mátl számítva hat hó alatt, azaz 1844-ik évi febr. 28-ig m. Békés megye 150 alisp. t. Simay Kajetan ur elibe terjessze, igaz kereset azonnal kielégítettik, a' mondott idő alatt bé nem jelentett követelések toholtnak 's érvénytelennek nyilvánítottak. Kelt Békés-Csabán aug. 2-én 1843. Boezkó Dániel. 2—2.

2—3 Hirdetés.

A' m. m. k. udv. kincstár rendeléséből ezennel közhírré tétetik, hogy f. é. oct. 2-én m. Zalamegyében keblezett, és a' szombathelyi püspökséghez tartozó Zala-Egerszeg m. városban, bold. Bóle András szombathelyi püspök hagyományához tartozó mintegy 100 darab birka és 1200 akó dézmabor az urod. tisztartó

lakásában, nemkülömben ezen év oct. 5. fennevezett m. megyében helyezett Nova püspöki mezővárosban szinte mintegy 100 db birka, és 600 akó tavalyi dézmabor hordó nélkül az urodal. számtartói házban, szokott órákban tartandó közön. árverés útján a' legtöbbet ígérőknek készpénzből fizetésért elfognak adni.

Szabados Losonc város tanácsa f. 1813. évi sept. 25-dikén tartandó árverésen haszonbérbe adja a' köv. városi haszonvételeket: 1) A' városban 's határában a' korcsmáltatási jogot, a' most fenálló és építés alatt vendégfogadó és korcsma-épületekkel 's tetszés szerint nyitható bor és pálinkaméréssel, pinczékkel, 1000 akóra való 50—160 akós hordókkal, vásári sátorkorcsmákkal, kávéházzal, tánc-teremmel, fürdőházzal együtt; mindezeket összefoglalva, vagy ha így elegendő esdülők nem lennének, egyenkint is, a' jövő 1844-ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre. 2) Egy nagy ser és pályinkafőző-házat, ser és pályinkaméréssel 's ehhez való épülettel és egy vásári sátorkorcsmával, jöv. 1844-ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre. 3) Országos és hetivásári jövedelmeket, u. m. hely- és mértékpenzeket 1844-ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre. 4) Két vizimalom egyenkint 1844. é sz. Györgynap. 6 évre. 5) A' husvágási jogot, 3 székkel egyenkint 1844-ik évi január. 16-16 évre Bérleni kívánók b. ána t. pénzzel jelenjenek meg nevezetesen a' korcsmáltatásra nézve 400 p. for., ser és pálinkaházra nézve 200 p. forint, vásárookra nézve 200 p. gő forint, mézszárszékre nézve 100 pft. malmokra nézve 100 pft. öszveggel. Egyéb feltételek a' gazdahivatálnál megtekinthetők Losoncban aug. 4-én 1843. Horváth Ferenc főjegyz. 2—3.

Egy jobb rendű, középkoru, bármilyen nagy ház kormányára szükséges ismeretek 's ügyességgel bíró nő ajánlja magát főképp Pesten és Budán, de falura is; kiegyeszmind nőgyermek vezérlésére alkalmas, mivel a' magyar és német nyelvben 's kézi munkákban egyiránt gyakorlott és szükséges bizonyítványokkal is el van látva. Bővebb tudósítást személyesen vagy bérmentes levelek által e' lapok szerkesztőségénél kaphatni. 3—3.

Ló-eladás.

Pesten, üllői uton, Sallender 22 sz. házában tizenöt darab lengyel háts és kocsisló van eladásra kiállítva.